

Asia Tekijänoikeus havaintopiiirroksiin

Hakija J

Annettu 20.4.2021

Tiivistelmä

Rynnäkkökivääriä sivulta kuvaava havaintopiiirros tai samalla kirjan sivulla olevat seitsemän havaintopiiirrosta yhdessä eivät ilmentäneet tekijänsä omaperäisiä luovia valintoja siinä määrin, että ne olisivat olleet tekijänoikeuslain 1 §:n tarkoittama teos.

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa Puolustusvoimien Rynnäkkökiväärin käsikirjassa sivulla 9 olevista piiirroksista, joilla havainnollistetaan Puolustusvoimien käytössä olevia rynnäkkökiväärin vuosimalleja. Hakija kysyy, ylittääkö yksittäisestä vuosimallista oleva havaintopiiirros tai kaikista seitsemästä mallista olevat havaintopiiirrokset yhdessä teoskynnyksen tekijänoikeuslain mukaisesti?
2. Hakijan kysyy lisäksi, onko huomioitava joitain muita oikeudellisia seikkoja?

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

3. Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Piirustusten tekijänoikeussuoja

4. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kirjalliset teokset kuten kartat ja muut selittävät piirustukset.
5. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaiselta teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Luova työ ilmenee tekijän tekemissä valinnoissa työn valmistusprosessin aikana. Riittävän omaperäisten valintojen tuloksena syntyvä työ ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.
6. Euroopan unionin tuomioistuin katsoi 16.7.2009 antamassaan tuomiossa C-5/8 (Infopaq International), että tekijänoikeutta voidaan soveltaa ainoastaan sellaiseen aineistoon, mikä on omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä luovan henkisen työn tulos. Sama tuomioistuin katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittykö teoskynnys.
7. Teoksen osa saa tekijänoikeussuojaa, jos osaa sellaisenaan voidaan pitää ilmauksena tekijänsä henkisestä luomistyöstä. Tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa, periaatteita tai tietoja, vaan sitä ilmenemismuotoa, johon ne on teoksessa saatettu. Tekijänoikeussuoja ei siten estä kahta tai useampaa henkilöä esimerkiksi tekemästä piirrosta samasta kohteesta tai hyödyntämästä samaa ideaa.

8. Tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, laissa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taiteilajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.
9. Tekijänoikeuslain 3 §:n 1 momentin mukaan, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, on tekijä ilmoitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii.
10. Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän tai, jos kysymys on 6 §:ssä tarkoitetusta yhteisteoksesta, viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta.
11. Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa TN 2011:12 oppikirjan tekniset piirrokset, lausunnossa TN 2015:4 rakennustietopiirustukset ja lausunnossa TN 2016:5 tietokoneen käyttöliittymäpiirustukset eivät saaneet tekijänoikeus-suojaa.

Analyysi ja johtopäätökset

12. Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut sille toimitettua materiaalia. Lausuntopyyntöä kohteena on seitsemän puolustusvoimien käytössä olevaa rynnäkkökiväärin eri vuosimallia sivulta kuvaavaa piirustusta, jotka esiintyvät samalla sivulla Puolustusvoimien Rynnäkkökiväärin käsikirjan ensimmäisessä osassa vuodelta 1985. Kaikki mustavalkoiset piirrokset varjostuksineen on tehty kuvaamaan asetta oikealta sivulta ja niissä näkyvät eri vuosimallien erot muun muassa olkatuessa, kädensijassa, vaihtimessa, tähtäimissä ja niiden sijoittelussa, kädensuojuksessa ja liekinsammuttimissa. Kunkin vuosimallin alla on mallinumero.
13. Aiemmin mainituin tavoin itsenäiset ja omaperäiset teokset saavat suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisesti. Tekijänoikeuslaissa ei lähtökohtaisesti rajata mitään teostyyppiä teossuojan ulkopuolelle, kuten tekijänoikeusneuvoston lausunnossa TN 2004:10 on todettu.

14. Piirrookset ovat mustavalkoisia ja niissä olevat esinekuvat ovat selkeitä ja pelkistettyjä. Niissä on pyritty kuvaamaan aseita sivulta mahdollisimman havainnollisesti ja realistisesti siten, että aseiden erot ovat selvästi havaittavissa. Ilmaisutavan on ilmeisesti sanellut ainakin osin kyseinen erottamistar-koitus. Saman kohteen kuvaamiseen ei ole ollut olemassa monia vaihtoehto-
toisia tapoja pyrittäessä selkeään ja teknisesti tarkkaan, aseiden eroja ha-
vainnollistavaan ilmaisutapaan. Mitään kuvaa ei voi yksittäisenä tai seitse-
män piirroksen muodostamana kokonaisuutena pitää tekijänsä vapaita ja
luovia ja valintoja ilmentävänä ja persoonaa kuvastavana siinä määrin, että
ne yksittäin tai yhdessä ylittäisivät teoskynnyksen.
15. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että edellä esitetyin perusteluin ja huomioi-
den toisistaan erottamisvaatimusten ilmeisesti osin sanelema realistinen ja
pelkistetty ilmaisumuoto, kyseessä olevat seitsemän piirustusta kokonaisu-
tena tai mikään niistä yksittäisenä ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäi-
nen, että se ylittäisi teostasoon.
16. Tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja yksinomaan tekijänoikeuslain so-
veltamisesta, joten sen toimivaltaan ei kuulu antaa lausuntoja asiaan mah-
dollisesti soveltuvan muun lainsäädännön tulkinnasta. Hakijan lisäkysymys
mahdollisista muista oikeudellisista seikoista, jotka tulisi ottaa huomioon on
luonteeltaan niin avoin, ettei siihen ole edellytyksiä enemmälti vastata.

Puheenjohtaja

Ulla-Maija Mylly

Sihteeri

Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Ulla-Maija Mylly (puheenjohtaja), Juli Mansnerus, Olli Pitkänen, Elina Kuusikko, Anne Salomaa, Aku Toivonen, Mari Lampenius, Antti Kotilainen, Valtteri Niiranen, Ismo Huhtanen, Maria Reh binder ja Tuula Hämäläinen.